

BESZÁMOLÓ – MUNKATERV értékelés Berzsenyi Dániel Megyei és Városi Könyvtár, Vas megye

1. Általános megállapítások a beszámoló egészéről

A Berzsenyi Dániel Könyvtár tevékenysége 2016-ban szinte valamennyi szolgáltatási mutató tekintetében előrelépésről, bővülésről szólt. A könyvtár továbbra is jelentős szerepet tölt be a helyi társadalomban és a megye valamint a régió kulturális életében egyaránt.

2. Szakpolitikai célok megjelenése, teljesülése, ezzel kapcsolatos megállapítások.

A beszámoló alapján megállapítható, hogy a szakpolitikai célokat teljesítették 2016-ban. A tevékenységükben a határon átnyúló kapcsolatok (Ausztria és Szlovénia irányában elsősorban) és a kulturális közösségfejlesztésre vonatkozó tevékenységek egyaránt erősek. A könyvtár a megye és a megyeszékhely lakosainak egyaránt magas színvonalú és tartalmas információs, kulturális, tanulási és közösségi szolgáltatásokkal állt a rendelkezésére.

3. Szervezeti helyzet – kritikus pontok.

A beszámoló alapján 2016-ban sem sikerült megerősíteni a könyvtár személyi állományát, így állandósult a létszámhiány. A feladatokat részben a munkatársak között osztották szét, részben pedig kulturális közfoglalkoztatottakra bízta. **Jelenleg a megyei könyvtárak országos átlagához (48) képest 13 fővel alacsonyabb a szakmai létszám (35 fő), azaz az átlag alig több mint 70 %-a.** *Ugyanakkor idei munkatervben – a realitást figyelembe véve – sem tervez az intézmény érdemi létszám-bővítéssel, ami a tudományos kutatásra, a kistéleplési ellátásra, valamint az állománymenedzsment gördülékenységére is jelentős kihatással bír, még akkor is, ha figyelemre méltóan magas az önkéntesek száma. Ez hosszú távon nem elfogadható (ahogyan a beszámoló utal is erre), ezért arra kérjük a könyvtár vezetését, hogy a fenntartóval való egyeztetés nyomán tegyen kísérletet új munkatársak felvételére.*

4. Alapfeladatok teljesülése, szolgáltatás kínálat, kritikus pontok.

A könyvtár ellátta a nyilvános könyvtári alapfeladatokat a lakosság információval való ellátása, a kultúrákövetítés, a tanulás segítése és a rekreációs, szórakozási lehetőségek biztosítása terén. A nyitvatartási órák (heti 64 óra) száma továbbra is magas, ugyanakkor kihasználatlanság miatt megszűnt egy szombathelyi kölcsönzőhely. Az intézkedés jogosságát elvitatni nem lehet, hiszen mind a fenntartó, mind az ágazati irányítást ellátó minisztérium engedélyt adott rá, valamint a szolgáltatás optimalizálása fontos szempont; összességében azonban csökkent az intézmény elérhetősége. Ennek ellenére a könyvtár egyre hangsúlyosabb, egyre szélesebb körű online jelenléte ennek az elérhetőségnek a kiterjesztését igyekszik elérni. A szombati hosszú nyitva tartás megőrzése fontos a továbbiakban is a lakosság igényeihez való alkalmazkodás érdekében.

5. Intézményi terek és fejlesztések.

A központi épület terei megfelelnek a korszerűség igényeinek, a legfontosabb felújításokat elvégezték. A beszámoló szerint a könyvtáráépület átadása óta megváltozott igényekhez való alkalmazkodás jegyében (Pl. zenei részlegről való kölcsönzések számának csökkenése) újabb átalakításokra lesz szükség. A használói elégedettség egyik fontos előfeltétele, hogy korszerű, a modern igényeket minden tekintetben kielégítő épületben és tárgyi feltételek között folyjon a munka.

6. Gyűjtemény.

A tervszerű állományalakítás terén, szinte valamennyi mutató vonatkozásában pozitív folyamatok zajlottak 2016-ban. A dokumentumtípusok közül egyedül a folyóiratok beszerzésére fordított összeg

nagyságában történt visszaesés (13%-os) az előző évhez képest. A könyvtár összességében 31%-kal több dokumentumot tudott vásárolni, mint az előző évben, amelyhez növekedő beszerzésre fordítható összeg tartozott. (8%-os emelkedés) Megállapítható, hogy a helytörténeti gyűjteménybe annak ellenére több dokumentum került (11%-kal), hogy a kötelezpéldányként kevesebb tételt sikerült begyűjteni, mint az előző években (27%-kal). Szintén nőtt a nemzetiségi (40%-kal) valamint a zenei gyűjteménybe történő beszerzések száma. A beszerzések nagyságától elmaradt az apasztott dokumentumok száma (12601 vs. 9137), ami ugyanakkor nőtt mind az előző évhez, mind pedig a 2016-os tervekhez képest. Tekintettel arra, hogy az apasztás a korábbi években sem érte el a beszerzések nagyságát, az sem lenne probléma, ha egy évben a beszerzésekhez képest nagyobb lenne az apasztott állományegységek száma. *Kérjük a gyűjteményépítésben tapasztalható pozitív folyamatok megtartását, hiszen a friss és korszerű igényeket tükröző gyűjtemény a használók szemében az egyik legfontosabb és legközvetlenebbül érzékelhető minőségi kritérium.*

7. Elektronikus könyvtár – tevékenységi megállapítások

A Berzsényi Dániel Könyvtár az előző években is nagy hangsúlyt fektetett az elektronikus könyvtári tevékenységekre. Az előző évekhez képest is jelentősen nőtt a digitalizált dokumentumok száma valamennyi dokumentumtípus esetén. A saját digitalizálási tevékenységből kiemelném a több mint 7000 oldalnyi digitalizált aprónyomatványt, ami mellett az Arcanum Kft-vel való együttműködésben az Életünk lapból 78.000 oldalt tettek elérhetővé elektronikus formában.

Az elektronikus szolgáltatási kínálat két másik mutató tekintetében is bővült, az elérhető adatbázisok száma 5-tel, az interaktív online könyvtári szolgáltatások száma pedig nőtt az előző évhez képest.

8. Innovatív elemekről terv – értékelés

A beszámolóban felsorolt innovatív elemek közül a civil szervezetek felkeresése kétségkívül előremutató, de nem tekinthető érdemi innovációnak. A további tevékenységek vonatkozásában kiemelő, hogy valamennyi esetben partnerségeken, a város – illetve a megye – más szereplőivel való együttműködések alapul és jól meghatározható célcsoport igényeinek kielégítését célozza. Az együttműködéseknek a kiterjesztése és újabb tartalmakkal való megtöltése lehet a következő évek feladata. A *Bájos* sorozat nem az idei év eredménye, de azzal, hogy a könyvtár folyamatosan fenn tudta tartani az ez iránt való érdeklődést, azt jelzi, hogy az intézmény képes innovatív módon válaszolni a használói körében felmerülő igényekre. Ugyanez elmondható a helytörténeti munkában meghirdetett sorozatokra (Szombathelyi első, Helytörténeti klub).

9. Infrastruktúra – kritikus pontok, megállapítások

A könyvtárban 2016-ban nagyobb mértékű korszerűsítésre nem került sor.

10. Projektek

A pályázati forrásokból megvalósított projektek száma, az elnyert összegek nagyságrendje és a megpályázott források sem változtak érdemben az elmúlt évekhez képest. Az elnyert pályázati támogatások döntő része továbbra is a Nemzeti Kulturális Alap forrásainak megszerzését jelentette. Javasoljuk, hogy a könyvtár tovább növelje aktivitását ezen a területen, az NKA pályázati kiírásai mellett más források felkutatására is tegyenek erőfeszítéseket, ezzel tovább bővítve a pályázati forrásból megvalósított projekteket – egyúttal további kínálgó lehetőségeket is számba véve.

11. Képzés – kommunikáció

A könyvtár által szervezett digitális kompetenciafejlesztési, információkeresési ismereteket nyújtó nem formális képzések száma és az azokon résztvevők száma is nagymértékben (664 vs. 177%) nőtt. A könyvtár kiemelt figyelmet fordított a használók képzésére az elmúlt évben. A korszerű könyvtári

szolgáltatásoknak nagyon fontos eleme a felhasználóképzés, amelyre a továbbiakban is nagy figyelmet kell fordítani.

12. Minőségirányítás

Az NKA által is támogatott Minősített Könyvtári Cím elnyerésére való felkészülés során az intézmény nagy hangsúlyt fektetett a minőségirányítási tevékenységre. Két alkalommal végeztek elégedettség- és igénymérést a használók körében, amelynek eredménye alapján a használók 99%-ban pozitívan tekintenek a könyvtár tevékenységére. Nagyon alacsony az elégedettségmérésben résztvevők száma (138). A 150 kihelyezett kérdőívől ugyan ez egy magas válaszadási arányt mutat, ugyanakkor a könyvtárhasználóknak ez csak kis töredéke. *Javasoljuk, hogy a későbbiekben vonjanak be több olvasót az elégedettség-igényvizsgálatba.*

13. Rendezvények

Valamennyi célcsoport vonatkozásában, valamennyi rendezvénytípusra nézve nőtt mind a résztvevők, mind pedig az alkalmak száma. A könyvtár 2016-ban is kiemelt figyelmet fordított a rendezvényekre. Az összes rendezvényen résztvevők számának 13%-os növekedése azt sugallja, hogy a közönség a könyvtárra egyre inkább mint közösségi térre tekintenek, ahol a könyvek kölcsönzésén túl változatos információs, kulturális és rekreációs lehetőségekkel lehet találkozni. A rendezvények tematikájukat tekintve is változatosak és igényesek.

14. Kiadványok, tudományos munka

A tudományos munka – a beszámolóban közölt számok alapján – csak igen szerény mértékben része a könyvtár napi munkájának. Pozitív trend, hogy nőtt a könyvtári dolgozók által tartott előadások száma (1-ről 4-re), a konferencia-részvételek (35%-kal) és a könyvtár által szervezett szakmai rendezvényeken való résztvevők száma (59%-kal 2015-höz képest) is, de a közölt tevékenységek és számok alapján a könyvtár nem tekinthető sem Szombathely város helytörténeti kutatásában, sem pedig a könyvtártudományi területen meghatározó szereplőnek. Kérjük, hogy a könyvtár törekedjen a helytörténeti kutatásban is arra, hogy a Vas megyei tudományos élet vezető intézménye legyen!

15. PR

A honlap több nyelven való elérhetővé tétele sajnos nem valósult meg. A könyvtár média-kapcsolatai kielégítőek, a helyi médiumokban kellő súllyal reprezentált az intézmény. Szerény mértékű bővülés is regisztrálható ezen a területen (az előző évi megjelenésekhez képest 30%-os növekedés). A könyvtárban zajló események rendre felkeltik a helyi sajtó érdeklődését.

16. Területi ellátás

A Kult. tv. 66.§ alapján a könyvtár valamennyi területen elvégezte a területi feladat-ellátási kötelezettségeit. A helyi kötelezpéldányok begyűjtésén túl a könyvtár igyekezett összegyűjteni a vasi vonatkozású, de nem Vas megyében előállított dokumentumokat is, így elmondható, hogy a területi szempontból jelentős műveket igyekeznek teljes körűen beszerezni és szolgáltatni.

A könyvtár a KSZR keretében és azon túl is szervezi a megye könyvtárainak együttműködését, rendszeres konzultációt biztosítva a megye könyvtárainak. 2016-ban nem volt ellátatlan település Vas megyében.

17. Gazdálkodás – kritikus pontok, megállapítások

Az intézmény gazdálkodásában nem voltak kiemelkedő eltérések az előző évekhez képest, a pénzügyi tervezés stabil és kiegyensúlyozott.

18. Partnerség, önkéntesség

A helyi nevelési, oktatási intézményekkel való jó kapcsolat nyomán sok diák vett részt iskolai közösségi szolgálaton az intézményben. A könyvtár kapcsolatrendszere kiterjedt, a helyi társadalomban és a szakmában is meglehetősen mély beágyazottságról tanúskodik. Az új partneri kapcsolatok létesítése lehetőséget ad új használói csoportok elérésére, a meglévő szolgáltatási portfólió új, innovatív elemekkel való bővítésére, gazdagítására, ahogyan erre az innovatív megoldások kapcsán a Berzsényi Dániel Könyvtár is számos példát szolgáltat, ebben a beszámolóban is.

19. Mutató táblák értékelése – kritikus pontok, megállapítások

A mutató táblák jellemzően pozitív folyamatokról tanúskodnak.

A könyvtárat aktívan használók száma – vélhetően a bővülő dokumentum és programkínálatnak köszönhetően – emelkedett (8%-kal 2015-höz képest). Mind a személyes, mind a virtuális látogatások száma nőtt 2016-ra. Előbbi 10, utóbbi pedig 11%-kal. A kölcsönzések száma is emelkedett összességében, amelynek két oldala van, a hangzó és DVD dokumentumok népszerűségének csökkenése (17 illetve 2%) mellett nőtt a nyomtatott dokumentumok iránti kereslet. (2%-kal) Az egyes speciális célcsoportok elérésének mutatói szintén javultak. A speciális foglalkozásokon résztvevő fogyatékossgal élők száma 79%-kal, a nyugdíjasoké 20%-kal emelkedett.

Ezen eredmények, pozitív trendek megtartására nagy hangsúlyt kell fektetni az elkövetkező években.

Összegző megállapítások:

A következő évben a következő területekre kell kiemelt figyelmet fordítani:

- *Az intézmény személyi állományának megerősítése;*
- *A használati mutatók emelkedésének megőrzése;*
- *A képzések, rendezvények számának és népszerűségének megőrzése;*
- *A pályázati aktivitás növelése, az NKA lehetőségein túl újabb források bevonása;*
- *További új partnerségek kialakítása*

Munkaterv

A könyvtár a használati mutatók tekintetében mérsékelt (1%-os) növekedésre számít, amelyet azzal indokol, hogy a célközönségben nagyobb mértékű érdeklődés-növekedés nem várható 2017-ben. Indokolt lehet célzott marketing-kampánnyal kiemelt figyelmet fordítani új használók toborzására.

A munkaterv nem szól a kritikussá váló létszámhelyzet megoldásáról. Egyedül az önkéntesek számában számol növekedéssel. Amennyiben ez nem szakképzett önkéntesek foglalkoztatásáról szól, akkor ez semmilyen formában nem jelent megoldást a létszámhiányra. Mindezek mellett az önkéntesek bevonásának szándékát üdvözljük.

A rendezvények és a közönségkapcsolatok mutatói vonatkozásában is törekszik a könyvtár a 2016-os év eredményeinek a megtartására. A tervezett programkínálat bőséges és igényes.

Az innovatív megoldások változatos célcsoportok számára kínálnak új megközelítéseket a helytörténeti kutatás, az irodalom és a gyógypedagógia területén. A könyvtár továbbra is számít a partnerei támogatására az innovatív szolgáltatások tervezése és megvalósítása során.

Mind a beszerzésben, mind pedig az apasztás tekintetében növekedéssel számol az intézmény. Az állomány a dokumentumtípusok vonatkozásában is a változatosságra törekszik, ezzel biztosítva egy friss és sokrétű gyűjtemény kialakítását.

A munkaterv megvalósításához sok sikert kívánunk!